Fisken er folkets felles eie

Av **Frode Bygdnes** - 20. august 2019

Foto: Shutterstock

Motsetningene mellom felles eie av fisk og kapitalens eiendomsrett, økes med Regjeringas kvotemelding. For det første sementeres den private høstingsretten av havets ressurser. For det andre åpner de nå for en kvotebank der en rettighet felleskapet har tildelt enkelte, nå kan leies ut. Verdien av fisken er nå kvoterettighetene. De som har sikret seg kvoter, kan tjene penger på det, slik kapitalen tjener på pengespekulasjonene. Kvotemeldinga (Meld.St.32 – 2018–2019 – «et kvotesystem for økt verdiskaping») er ei melding som tjener børs og banker, ikke kystfolket. Derfor trenger vi nå et kystopprør som sikrer at fisken skal eies av folket og gi grunnlag for et levende kystsamfunn.

Kvoteordninga ble på 90-tallet lansert for å verne ressursene. En skulle få kontroll med uttaket. Kvotesystemet har derimot vist seg å være verktøyet for å stenge fiskeriene for allmennheten, dvs. en privatiserer retten til å fiske. Så ble kvotene omsettbare, de ble en handelsvare. Først kjøpte en båter som hadde kvoter, så ble det åpnet for handel med kvotene direkte. Nå skal de som har fått denne retten kunne tjene på å leie ut kvoter. Dette

er kapitalismens logikk, samle rettigheter og eiendom på få hender og gjøre folket langs kysten til leilendinger igjen.

Kvoterettighetene var omstridt, derfor ble det satt tidsbegrensning på 20 år for strukturkvoter. Nå blir denne rettigheten forlenga med 15 år med muligheter for ytterligere forlengelse. Det er en måte å unngå protestene mot privat eie av en evigvarende ressurs. I dagens samfunn står dessverre den private eiendomsretten sterkt, sterkere enn felleskapets interesser. Havressursloven som sier at de viltlevende marine ressursene tilhører felleskapet i Norge, blir meningsløs når en har privatisert høstingsretten.

Kvotemeldinga skulle også løse lokalsamfunnene sitt krav til leveringsplikt for trålerne. De hadde fått sine kvoter for å sikre landanleggene råstoff året rundt. Denne plikten gjorde regjeringa om til en tilbudsplikt med den følgen at 90 % av råstoffet ble omsatt utenfor regionen. For det første fikk den lokale industrien bare tilbudt frossen fisk som førte til ulemper med bearbeiding. For det andre ble prisen skrudd opp til markedspris. Trålerne slapp unna sitt samfunnsansvar og kunne selge frossenfisk om så til Kina dersom de tjente mest på det. Derfor vil det være et rimelig krav at trålerkvotene igjen overføres til kystflåten som nå er bedre i stand til å forsyne den lokale fiskeindustrien. Vi må forankre ressursene til lokalsamfunnene, det kan vi gjøre med å gjeninnføre leveringsplikt og tildele kystflåten en større andel av trålstigen. Det er trålerne som må omstille seg, ikke kystsamfunnene.

Dette er først og fremst et klassespørsmål der folket må ta styringa fordi felleskapet fungerer. Vi må hindre kapitalens spekulative utplyndring og tilraning av havets ressurser. Fisken er det som har gitt grunnlag for bosetting her nord. Derfor må vi ha politisk, demokratisk og folkelig styring av fiskeressursene.

Det er også et viktig miljøargument for kystflåten. De bruker mindre ressurser på fangsten. Den havgående flåten bruker 5 ganger mer drivstoff enn båter under 11 meter for å fiske et kilo fisk. Klimagassutslipp må tas med i regnestykket for optimal utnyttelse av ressursene. Sjarkene bringer

på land alt av ressursene de tar. Hodet, innmat og avskjær kan gå til matproduksjon eller dyrefor. Trålerne bearbeider på havet og fører ikke i land dette avfallet. I tillegg tar de mer bifangst som bare kastes. Siden ikke noe kan overleve kreftene i en trål, er det heller ikke kontroll med deres nedfisking av den døde fisken som kastes ut. Vi må forvalte fisken ut fra fiskeindivid, ikke ut fra tonn alene. Det er den nære kystflåten som fisker optimalt og bare tar ut den høstingsmodne fisken. Det havgående industrifisket er ikke tilpassa naturen, den er bare tilpassa kapitalens krav til renteavkastning.

Gruppeinndeling av flåten samt struktureringa har vært med på å overføre kvoter fra den minste flåten til større. Med begrepet hjemmelslengde, har en latt kvotene følge båten når eieren har forlenga båten. Båten hørte hjemme i en mindre gruppe, men har fått med seg kvoten derfra. Slik har den minste flåten mistet kvoter. Med strukturering har også kvotene blitt overført fra den minst effektive båten til den som eieren har valgt å fortsette fisket med. Antall fiskebåter under 11 meter er nå på bare 1177 båter mot 1616 i 2017. Det er en reduksjon på 27 % på bare 2 år. Går vi tilbake til da kvotene ble innført, har vi hatt en reduksjon på 90 %.

Dette er og forklaringa på at regjeringa ikke ser grunn til å fortsette strukturering av flåten under 11 meter i lukket gruppe. Det er for små kvoter og for få båter til at det har noen hensikt. Men dette har og skapt den største protestbevegelsen hos aktive fiskere langs kysten. De ønsker å fortsette samfiskeordninga i sjarkflåten. Fiske-samarbeid for den minste flåten er først og fremst et arbeidsmiljø og sikkerhetsmoment.

Strukturering i denne flåtestørrelsen vil neppe kunne fortsette siden det er den mest lønnsomme og lettest tilgjengelige flåten for kystbefolkninga. Skulle en gå videre med strukturering her, så måtte en lukke fisket helt, både for turistfiske, fritidsfiske og for matauke for kystbefolkninga. Det ville være for dramatisk for vår kystkultur som bla. innrømmer kystsamene hevd på retten til å fiske. En kan bare ikke nekte folk å fiske.

Frode Bygdnes

Har vært publisert på: https://steigan.no/2019/08/fisken-er-folkets-felles-eie/